

BUDDYTIME?

www.vandale.nl: buddy (de; m,v; meervoud: buddy's)

- 1 (informeel) kameraad
- 2 vrijwilliger die zich ontfermt over een aidspatiënt
- 3 vrijwillige helper in het algemeende

www.encyclo.nl: buddy zelfst. naamw. (m.) buddy's; buddy'tje

- 1) een maatje, vriendje
- 2) een vrijwilliger die een hulpbehoevende eenzame of zieke medemens steunt.

Op de ontmoetingsdag van VVP op 25 september konden we nog eens van gedachten wisselen over de aanbevelingen die jongeren op de Grote Dialoogdag van Pleegzorg Vlaanderen (oktober 2019) aan het beleid formuleerden om pleegzorg nog te verbeteren.

Een thema waar we wat langer zijn blijven bij stilstaan is het invoeren van een “buddysysteem” binnen pleegzorg. Twee jaar na de Dialoogdag is die nood er nog steeds en voor zover we konden achterhalen, is er met de aanbeveling niet echt iets gebeurd. Corona zal wellicht de spelbreker zijn, maar mogelijks ook het feit dat er vele vormen van buddy's bestaan en dat het niet zo éénduidig is wat daar juist mee bedoeld wordt.

In wat volgt proberen we te analyseren wat er al is en waar er nog noden zijn. Het uiteindelijke doel is altijd opnieuw de kansen te verhogen om van pleegzorg een succesverhaal te maken. En veel van wat hier aangehaald wordt, is niet alleen van toepassing op pleegzorg, maar op de **bijzondere jeugdzorg in het algemeen**.

Misschien zijn de oplossingen die besproken worden wel op grotere schaal te implementeren voor jongeren die op weg naar zelfstandigheid om één of andere reden hun weg in onze complexe maatschappij moeilijk vinden en tussen de mazen van het net van de klassieke hulpverlening glijpen.

Tijdens de plaatsing

Groepsaanbod

Er worden al heel wat inspanningen geleverd om kinderen en jongeren uit pleegzorg samen te brengen en te ondersteunen.

- Dankzij de jongerenwerking van de pleegzorgdiensten vonden jongeren spontaan een soort “buddy” waar ze terecht konden met vragen en problemen.
- Via organisaties als onze VVP, waar pleeggezinnen en sympathisanten samen komen, bouwen jongeren niet alleen een vriendenkring op van mensen die weten waar het over gaat, maar kunnen ze ook terecht bij andere VVP-ers bij specifieke vragen of problemen. De groep is divers genoeg, er is altijd wel iemand die kan helpen.
- Heel dikwijls ontstaan er lokaal spontane initiatieven waar jongeren steun vinden bij elkaar.

Het is inderdaad belangrijk dat de vele jongeren een voldoende breed aanbod krijgen, zodat ze kunnen kiezen in functie van wat past bij hun eigen behoeften en noden op een bepaald moment.

Zo zijn er ook pleegjongeren die zich niet kunnen vinden in één van deze oplossingen omdat het telkens om een groepsgebeuren gaat met het etiket “pleegzorg”. Heel wat jongeren vinden het belangrijk om niet te veel geconfronteerd te worden met hun speciale statuut, ze willen “gewoon zijn” en zoeken geen contact met andere pleegkinderen. Maar ook zij voelen dikwijls de nood om ergens terecht te kunnen, los van de professionele begeleiding.

Individueel aanbod

Tijdens onze ontmoetingsdag op 25 september 2021 konden we een jongere bevragen die duidelijk sterk geloofde in een systeem van individuele begeleiding van pleegjongeren door een “buddy”. Ja

er is al veel hulpverlening en ja pleegkinderen en -jongeren worden al vrij goed begeleid, maar er zijn toch wel pijnpunten.

Pleegkinderen hebben noden, net als andere kinderen. Daar waar heel wat kinderen terecht kunnen in het eigen netwerk, zijn er voor pleegkinderen (of kinderen in de bijzondere jeugdzorg) soms toch wel wat drempels. Voor sommige vragen of gedachten zijn de ouders, pleegouders of professionele begeleiders nu éénmaal niet het soort ondersteuning dat kan helpen. Zeker wanneer er een belangrijke mate aan emotionaliteit mee gemoeid is (bijvoorbeeld wanneer de relatie tussen pleegkind/pleeggezin niet optimaal is) of wanneer de noden zich situeren binnen de specifieke situatie waarin de jongere zich bevindt (regelgeving, netwerk, hokjes in de dienstverlening, ...).

Naast het vinden van de weg in onze complexe maatschappij is er zeker ook nood aan een “maatje” met wie je je gevoelens kan bespreken, zonder dat daar onmiddellijk gevolgen aan verbonden zijn. Een informeel luisterend oor dat weet waar het over gaat, zonder dat je daar je hele situatie voor uit de doeken moet doen. Een rustpunt in woelige tijden dus, dat mee evolueert met de jongere.

Zodra pleegkinderen uit het systeem van de bijzondere jeugdzorg “ontslagen” worden, is de nazorg eerder beperkt, maar zijn de noden net groter (zoektocht naar werk of een inkomen, huisvesting, dagelijkse verzorging, verzekeringen allerhande, ...).

De oplossing die de jongeren op de Grote Dialoogdag voorstelden was het invoeren van een “buddy”. We konden op onze ontmoetingsdag nog eens navragen wat ze daar juist mee bedoelen:

- Een buddy is iemand die aan kinderen in pleegzorg/bijzondere jeugdzorg wordt toegewezen die ervaring heeft met die specifieke situatie. De buddy wordt onmiddellijk bij de eerste plaatsing toegewezen en blijft doorheen het traject in de bijzondere jeugdzorg aanwezig op de achtergrond. De focus ligt wel op jongeren vanaf 13 jaar (zeker in geval de jeugdrechtsbank een woordje meespreekt) en stopt niet aan het einde van de plaatsing.
- Een buddy is een ervaringsdeskundige en heeft dus zelf een verleden in de bijzondere jeugdzorg. Iemand die er is als het nodig is en die weet waarover het gaat, zonder dat die aan “hulpverlening” as such doet.
- Een buddy krijgt bij voorkeur een professioneel statuut, wat jongeren met een verleden in de bijzondere jeugdzorg een boost kan geven naar een professionele carrière. Tegelijk kan dit de zwaartegraad van de workload van de begeleiding wat temperen.

Meerwaarde van een (professionele) buddy:

- Jongeren steun geven, zowel individueel als binnen een eventuele jongerenwerking.
- Pleegouders ondersteunen als het wat moeilijker loopt en als dat de wens is van de jongere.
- Professioneel (diensten voor pleegzorg) en vrijwilligheid (pleeggezin) met elkaar verbinden op een meer informele manier.
- Extra kansen voor jongeren uit de bijzondere jeugdzorg wat zorg voor meer economische wijsheid en een ruimere jobkeuze .
- De pleegzorgbegeleider zou ook kunnen ondersteund worden door de buddy (administratie, gesprekken, ...).

Na de plaatsing

Tijdens de ontmoetingsdag namen ook enkele VVP-jongeren het woord, die pleegzorg al een tijdje achter zich hebben gelaten, maar die nog steeds konden terugvallen op een netwerk dat was opgebouwd tijdens de periode van de plaatsing. Zij deden nog steeds beroep op hun pleegouders en het vroegere netwerk van de pleeggezinnen bij vragen of problemen.

Maar heel wat jongeren kunnen (of willen) omwille van de omstandigheden niet meer terecht bij hun voormalig pleeggezin of begeleiders. Deze jongeren ervaren een grote leegte, het netwerk dat hen altijd ondersteund heeft, valt nogal brutaal weg.

Er zijn heel wat pleegouders die bijvoorbeeld omwille van leeftijd niet meer instappen in nieuwe plaatsingen, maar die een hart hebben voor jongeren uit de bijzondere jeugdzorg. In eerste instantie richten ze zich op de eigen pleegkinderen of die binnen hun netwerk, maar velen van hen geven aan dat ze dit ook wel willen doen voor andere jongeren, die na hun plaatsing plots zonder netwerk vallen. In vele gevallen zal het hier dan gaan over ondersteuning voor praktische, administratieve, juridische vragen – een eerste aanspreekpunt en begeleiding bij het ontwarren van de vele knopen van de hulpverlening.

Is het geen optie om een Buddy systeem op te zetten met vrijwilligers die ook ervaring hebben met de problematiek en met de soorten oplossingen die zich aandienen. Dit kunnen voormalige pleegjongeren zijn, maar even goed iedereen die mee gefunctioneerd heeft in een pleeggezin (pleegouders, pleegbroers- en zussen, begeleiders, ...). Hier speelt leeftijd of statuut geen rol, belangrijk is dat je bereid bent dit vrijwillig te doen, er wat tijd voor vrij te maken en gelooft in het zoeken naar oplossingen voor de jongeren. Maar ook hier is een grote MAAR, want wat ervaren vrijwilligers die kinderen uit de bijzondere jeugdzorg na hun plaatsing willen helpen: zij hebben geen rechten als vertrouwenspersoon en worden door de professionele hulpverlening zoals OCMW vaak niet geduld als ondersteuner van de jongere die een weg probeert te vinden.

Hier ligt volgens ons de taak van de overheid voor dit systeem:

- Matchen: mogelijke vrijwilligers screenen en samenbrengen met jongeren die de bijzondere jeugdzorg of pleegzorg verlaten en behoeften hebben aan een vrijwillige “buddy”.
- Deze vertrouwenspersonen een statuut geven. Het voordeel van een statuut is dat de vertrouwensband erkend wordt en er vele deuren open gaan, maar ook dat de vrijwillige buddy gekend is en wanneer nodig verantwoording moet kunnen afleggen over de taken en rollen die hij/zij op zich genomen heeft. In dat statuut moet vanzelfsprekend niet alleen zijn opgenomen hoe zo een samenwerking tot stand komt, maar ook hoe dit door beide partijen kan stopgezet worden.

Moraal van het verhaal: buddy op maat van de jongere

Wat we beogen met dit artikel is om oplossingen aan te reiken op maat voor zoveel mogelijk jongeren die een traject in de bijzondere jeugdzorg achter de rug hebben.

We horen heel duidelijk de noodkreten van jongeren die op weg naar volwassenheid wat extra steun nodig hebben en die dat binnen de huidige hulpverlening moeilijk vinden.

De VVP is er van overtuigd dat we de hulpverlening sterker kunnen maken door naast de professionele en deels gestandaardiseerde hulpverlening bijkomende mogelijkheden te voorzien op maat van de jongere en van de situatie waarin de jongere zich op dat moment bevindt.

Wij geloven in de oplossing van de buddy:

- in een professioneel statuut voor ervaringsdeskundigen die zelf een traject in de bijzondere jeugdzorg hebben afgelegd. Belangrijk is dat ze een specifieke, meer informele opdracht krijgen, los van de bestaande takenpakketten die nu al bijvoorbeeld aan de diensten voor pleegzorg zijn toegewezen. Deze buddy's moeten dus een meer informele rol kunnen spelen bij de begeleiding van de jongere, vooral tijdens het traject in de bijzondere jeugdzorg en waar mogelijk ook nadien;
- in een vrijwillig statuut voor ervaringsdeskundigen die kennis hebben van de specifieke situatie van jongeren in de bijzondere jeugdzorg en die vooral ingezet worden aan het einde van het traject in de bijzondere jeugdzorg en blijvend de jongeren kunnen begeleiden tot ze hun eigen plekje in de maatschappij gevonden hebben. Deze vrijwilligers moeten dan wel een duidelijk statuut krijgen (met rechten en plichten) zodat ze, waar nodig, mee aan de tafel kunnen zitten als de jongere het nodig heeft.